

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 4 kor., minden további szó 4 fill.

„Nehéz viszonyok.”

Általában feltűnt, hogy az ezidei nagy hadgyakorlatok alatt a legfőbb hadúr, a király hatóságokat nem fogadott, minek folytán az ilyen fogadtatások alkalmával elhangzó beszédek és királyi válaszok is elmaradtak.

A hivatalos körök ezt az eljárást azzal indokolták, hogy az ezidei hadgyakorlatoknak tisztán katonai jellege kizárta a hatóságoknak a királyi látogatás ünnepségeibe való bevonását. Világos, hogy ez nem indokolás, mert hiszen éppen arról van szó, miért volt az ezidei hadgyakorlatoknak tisztán katonai jellegük?

A választ erre a kérdésre nagyon könnyen megkapjuk, ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy úgy a tengeri, mint a szárazföldi hadgyakorlatok ebben az esztendőben erősen exponált nemzetiségi vidéken folytak le. Az uralkodó erre való tekintettel nem akarta megnyilatkoztatni királyi szavát, mert úgy vélte, hogy a királyi nyilatkozat, ha még oly óvatos lesz is, könnyen tápot adhat a nemzetiségi surlódásoknak. A ki tudja, hogy az uralkodó, ha népeivel bárminő érintkezésbe lép, azt mindig minisztereinek a tanácsai szerint cselekszi, tisztában lehet azzal, hogy az ezidei hadgyakorla-

tok programjának összeállításánál is az osztrák és a magyar kormányok befolyása érvényesült.

A mit az osztrák kormány az ausztriai hadgyakorlatokkal összefüggőleg a királynak javasolni jónak látott, abba bele nem avatkozhatunk. Meglehet, hogy ott valóban célszerű volt bele nem szólni a politikai életbe, hogy az a hamu alatt lap-pangó parázs, melyet a nemzetiségek féltékenysége és irigykedése szít, valami-képen lobbot ne vessen.

Magyarországon azonban másmilyen a helyzet, sokkal tisztább és egyszerűbb. Itt nem folyik küzdelem nemzetiségi hegemoniáért, itt nincsenek területek, tartományok, melyeknek széttagolását történeti és államjogi szempontok igazolnák, itt egy politikailag egységes államszervezet van, mely megdönthetetlen történeti és államjogi alapra támaszkodik. Itt tehát gondolni sem lehet arra, hogy az uralkodó jogos érzékenységet sértene meg, egyenrangú és egyenjogú érdekek között összeütközést támasztana, ha olyan nyilatkozatokat tenne, melyek az államszervezet erősítését céloznák.

Pedig milyen szükség lett volna Nyitra megyében ilyen nyilatkozatokra. A kormány jól tudja, hogy a nemzetiségi túlzók izgatásai milyen termékeny talajba

hullottak Nyitra vármegye egyes vidékein. Jól tudja, hogy a nemzetiségi alapon való szervezkedés alatt olyan törekvések lap-pangnak, melyek, ha megvalósulnának, nem eredményezhetnének mást, mint az állami egység megbontását. Ezen törekvések ellen síkra szállottak a vármegyének összes hazafias elemei, politikai pártkülönbség nélkül. A hazafias szellemnek, a magyar államhoz való tántoríthatatlan ragaszkodásnak, a magyar nyelv terjesztésének fejlesztésére és előmozdítására kormánypárt és ellenzék egyformán köteles közreműködni mindenütt, a hol erre a missió-szerű munkára tér és alkalom kínálkozik.

Ilyen körülmények között, vajjon nem várhatta-e joggal a vármegye közönsége a kormánytól, hogy a királylátogatás alkalmát felhasználva, olyan nyilatkozatokat tétet a Felsővel, melyekből kidomborodott volna az állami összetartozás szempontja és az egységes magyar hazához való hűség erőteljes kifejezése. Kimondhatatlan, hogy milyen nagy súlytal esett volna egy ilyen nyilatkozat abba a mérlegbe, melylyel a vármegye hazafias elemei a nemzetiségi túlzók és izgatók törekvéseit ellensúlyozni iparkodnak.

Egy buzdító királyi szó, azokhoz intézve, a kik a magyar nemzet érdekeinek

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Cyprus-lombok a legjobb anyának.

Milyen különös, hogy ha én az én anyámat nevezem legjobbnak, hát ezáltal egy cseppet sem vonok le a te édes anyád jóságából.

Mert valahanszor én az én édes anyámat tartom legjobbnak, te meg a tiedét, és száz más ember közül mindegyik a magáét: itt az a meglepő eset áll be, hogy nekünk mindnyájunknak együtt és egyszerre igazunk lehet!

Az orosz nyelvben ismerek ilyen fokozást. Az orosz gramatika úgy fokoz, hogy: jó, jobb, és felső foka nem legjobb, hanem: *csupa jó*. Hát lehet-e ennél szebb kifejezést találni egy édes anyára?

Egy külföldi írónál olvastam valamikor e szép mondást, hogy: Ahol az Uristen személyesen nem lehet jelen, maga helyett küldi az édes anyát. — Én most ezt az Isten helyettesét takarítottam el a nyitrai sirkertben. Ha mindegyiknek ilyen drága volt az édes anyja, Istenem mennyi kincs lehet ott eltemetve!

Jókai, mikor neje meghalt, világgá futott, de

a sirdomb mindenüvé követte őt, amint azt oly megragadóan leírja: „Utazás egy sirdomb körül” remek munkájában. Pedig én azt hiszem, hogy egy anyának elvesztése nagyobb fájdalom, mint egy feleségé.

Hiszen a férj és feleség sokszor gyűlölik egymást, néha a legelkeseredettebb ellenségek válnak belőlük: de az anya és gyermeke soha.

Mikor a zaborhegyi virágokkal díszített koporsót leboesátották a sirba s ott állottam mozdulatlan a felhalmozott rögön: úgy tűntem fel önmagam előtt, mint egy hajós, ki minden kincsét hajóra rakta s azt egyszerre hajóstól együtt elnyelik a hullámok, s csak ő maga menekül meg pusztá életével a szárazra.

Pedig hát nem volt abban a koporsóban semmi, csak egy holttest, melynek egykor az volt a neve, hogy: *édes anya*.

Ti családapák, ti nem tudjátok teljesen fel-fogni, mit tesz az elveszteni az édes anyát. Mert ha az édes anyátok meghal, marad még feleség, maradnak még gyermekek: de mi, a kiknek egyebük nincsen, vele egy csapásra elveszítünk mindent. Ez nagyobb veszteség, mint a hajósé: mert a gyermek elveszti azt, akitől életét nyerte, akivel élete összeforrt egy hus és vérré: míg a hajós nincsen egy anyagból gyúrva a hajójával.

És milyen anya! — És milyen halál!

Gyermekkorom óta soha rossz szót nem hallottam ajkairól. Mást meg nem szólt volna világeletemben. Zabori házikójában folytonos imában töltötte napjait. S azt is, amit élelmezésre kapott, megosztotta azokkal, akik nálánál még szegényebbek voltak. Sőt talán éppen a tulhajtott önsanyargatás siettetta az amugy is törekeny porhüvely szétmállását. De nem zúgolódom, nem kutatok semmit. Megnyugszom az Isten akaratában!

S mintha a halál is kimeletes akart volna lenni irányomban. Nem ragadta el egyszerre tőlem, hanem csak darabonként. Először a nyelvet, azután a kezét, majd a lábát.

Egymásután szelhűdés érte. — Mintha azt akarta volna kérdezni tőlem a kérlelhetetlen kaszás: — Akarod-e még így is, nem egészben, csonkán? — Akarom.

Azután szíttá belőle az életerőt, mint a mesebeli vampyr, míg nem összeaszott egy fájdalmas alakká. S azután mintha a halál még egyszer mondaná: — Akarod még így is?

Összerezentem. Legyen meg az Isten akaratára!

Mikor beadtam a nyomdába Mittuch Józsefnek „A sir szélén.” című mult vasárnapi tár-

önzetlen szolgálatában állanak, egy egyszerű kifejezése a legfelsőbb elismerésnek azok irányában, a kik az államkapcsokat erősbítgetik, hatalmas támogatást nyújtott volna a hazafiúi célok munkásainak. Inteni és megróvni sem kellett volna bárkit is, a magyarságot buzdító, annak nemzeti törekvéseit elismerő királyi szótól porig aláztattak volna le a magyar-ellenes célzatok és mozgalmak, míg a nemzeti érdekek védelme a trón fénykörébe vonatva nagy sikereknek biztos kiállításával indulhatott volna meg.

Ámde a liberális pártkormányok nem szoktak törődni nemzeti érdekeinkkel. Haragusznak a nemzetiségek fészkelődéseire, mert ezek megnehezítik a kormány akcióját a választásokon és elütik a t. liberálisokat néhány mandátumtól, de azokat a mélyebben fekvő országos és nemzeti érdekeket, melyeket a nemzetiségek túlzó követeléseivel veszélyeztetnek, nem akarják meglátni.

A mit Nyitra megyéjére vonatkozólag Sasvárott hallottunk, az csak annyi, hogy itt nehéz viszonyok vannak. Ezt mondotta a felség az öt üdvözlő főispánnak, a ki egyedül képviselte Sasvárott a politikai főhatóságot. A kormány taktikája bővebb kijelentésnek a szükségességére nem terjeszkedett ki és a koronának adott információ is úgy látszik csak arra vonatkozott, hogy Nyitra megyében nehezek a viszonyok. Persze, hogy nehezek. De van-e az országnak csak egy zuga is, a hol nem volnának nehezek a viszonyok? Csak minap jelentette a pénzügyigazgató a közigazgatási bizottság szeptember havi ülésében, hogy az adóhátrálék Nyitra megyében augusztus hó végével 2,120.000 koronát tesz ki.

Látszik, hogy a jó termés mellett sincsen pénze a népnek, mert nincs ára a terményeknek. Ez a körülmény egymaga is nehéz viszonyokat szül, de nemcsak Nyitra megyében ám, hanem min-

cáját, balsejtelem fogott el. Csakugyan a sirszelén állottunk. Most már nem vagyunk a sirnak csak szelén, hanem annak mélységes fenekén!

— Imádkozzál mellettem, édes fiam. — intett, — az ima valóságos gyógyszer nekem. — És utánam mondá nehezen mozgó nyelvvel az imákat naponként, heteken, csaknem három hónapon át. Igazi szentgyakorlatok reám nézve.

— Én nem félek semmit, nyugodtan halok meg, mondá ismételt. — És igaz is, aki egész életét az erények gyakorlásában, buzgó imában töltötte, annak nincsen mit félnie. Hiszen a jóság, az irgalom Istene, nem azért teremtette az emberiséget, hogy elkárhoztassa.

Nyugodtan rendelkezett összes vagyona fellett, melyet a koporsóba kívánt maga mellé helyezni. Milyen különös kívánság! De hát könnyű volt neki. Összes vagyona egy kis missió-keresztből, egy olvasóból meg egy tót imáságos könyvből állott. Betették neki koporsójába mindezt végső akarata szerint.

Lám nem igaz, hogy az ember semmit sem vihet vagyonaiból a túlvilágra. Igenis vihet, csak jól kell szortírozni azt.

Hosszú szenvedését a legnagyobb türelemmel viselte. Még ő vigasztalt, mikor könnyezve ültem ágyánál, hogy hiszen Jézus, az Isten fia,

denült az országban. A tiszai Altöld bármely megyéjéről csak úgy lehet konstatálni a nehéz viszonyokat, mint a mi sokkal szegényebb vármegyénkről.

Törhetjük ennél fogva a fejünket azon, hogy hova céloz a nyitrai megyei viszonyok nehézségének a felemlítése? Ha a kormány azt gondolta, hogy ilyen általános kijelentéssel is rá lehet mutatni a nemzetiségi mozgalmak jellegére, akkor olyan eljárást követett, melyet nem a politikai tapintat, hanem az örökösen formulázó és paktáló erélytelenség sugallt.

Hol székeljen a sellyei főbíró?

E cím alatt a következő sorokat vettük:

F. hó 5-én Lévy Antal kir. tanácsos, volt országgy. képviselő küldöttséget vezetett a főispán és alispánhoz a Tornócon 40 év óta székelő szolgabírói hivatal áthelyezést kérelmezendők: ezt olvastuk a kevésbé értesült helyi lapokban. (Mi is hoztuk, még pedig a deputáció egyik tagjának, dr. Adler urnak személyes információja nyomán. Szerk.) Az egyik hírül hozza, hogy Csemniczky Géza volt főszolgabírónál is *tisztelettel*, miután dolgaikat feljebb jól végezve reméltek. Ennyit olvastunk a lapokból. Lássuk most a helyzetet.

Tóni bátyánk, hogy régi harcosa, de még inkább elő harcosa szeret lenni minden jó ügynek, dacára még annak is, hogy az ő pártfogoltjai, ha kikaparta számukra a gesztenyét, a lakománál szépen kiceppentik, azt tudjuk róla, nem is csodálkozunk azon, hogy ezen küldöttség élére is állott. Nem gondolt azonban azzal, hogy a járás legnagyobb részének, bátran állíthatom, hogy $\frac{9}{10}$ -ének ellenvéleményével találkozik és hogy ez a kérdés a közigazgatás államosításáig csak fából vaskarika.

A dolog így áll: Megszületett néhány ellenőrző agyban a gondolat, miért volt jó 40 esztendőig Tornócon a szolgabírói székhely, miért ne lehetne azt Vág-Sellyére áttenni.

Azzal azonban nem számoltak, hogy a Vág folyó a legsötétebb Afrikába való komp járásával papiroson, tervben igen, de tényleg még mindig áthidalhatlan akadály s hogy a járás tizenegy községe és az öt nagy uradalom minden ügyesbajos dolgával ezen az oldalon van. Gondolták, hogy majd összetett kezekkel fogja nézni ezen

még többet szenvedett érettünk. És az Üdvözítő a keresztet, melyet vállaira rakott, a kereszt felmagasztaltatásának ünnepe, szept. 14-én vette le onnan. Hiszem, hogy az ő keresztjét is felmagasztalja az örök dicsőségben.

E nap éppen összeesett Mária nevenapjával. A Boldogságos Szűz hő tisztelője volt a megboldogult; és nekem úgy rémlik, mintha a Boldogságos Szűz így szólott volna hozzá mult vasárnap este: — Gyere, édes leányom, siess, hogy ide érj még a névnapomon.

Igy hisszük mi azt, és akármit mondjanak is az emberek, jól esik nekünk azt így hinnünk.

És mit szóljak az irgalmas testvérekről, kik közel egy negyed évig ápolták? — Hát azt, hogy a jámbor keresztény emberek, kik végig mennek a nyitrai plébánia utca aszfaltján, az irgalmas testvérek temploma előtt leveszik a kalapjukat. Amit én odabent láttam, mondhatom nekik, hogy ugyanazt tegyék meg egy kapuval odább is, a kórház bejárata előtt. Ott az emberre lett Isten előtt, itt az isteninek látszó emberbaráti szeretet előtt hódolunk meg.

Láttam én már kórházakat másutt is, láttam betegápolókat, kiknek megszokott mesterségévé lesz — nem is csoda — a betegápolás; de amit az irgalmas testvérek cselekesznek, és név-

aránytalanul nagyobb érdekelttség a szolgabírói székhely áthelyezését csak azért, mert egynémely ember feltűnni akart.

Nagy örömmel látjuk V.-Sellye néhány emberének törekvését saját községe javára, de ne legyen az a többség — értem a járás nagyobb felét — hátrányára. Sellye község egymagában, hol semmi uradalom nincs, (a vallás-alapú bérben van) könnyebben átjöhet dolgai végzésére a szolgabírói hivatalban, mint az innesső $\frac{9}{10}$ rész az ő előbb említett uradalmaival.

Hogy a főispán mily választ adott a nagyratörő küldöttségnek nem tudom, csak gondolom, mert nem dicsekednek vele. Azt azonban szentül hiszem, ismerve főispánunkat, hogy alapos információt fog szerezni magának a dolog állása felől s akkor az eredmény sem lesz inyére a küldöttségnek.

Csemniczky volt főbíró, jelenleg árvásszéki ülnök nagy meghatottsággal fogadta a *tisztelegő* küldöttséget, csak pártfogásáról nem biztosította, mert akkor további kijelentése nem egyeznék meg a remélt támogatással, mert: kedves emlékei közé foglalja — mondá — a járásban eltöltött időt, tehát Tornócon, mert hisz ott lakott; tornóci ismerőseimtől azonban úgy tudom, hogy hasonló célra még nem rendelték meg az emlékkönyvet.

De végtére sem a küldöttség feltűnni óhajtó szereplése, sem tisztelgése nem a lényeges, ezt mindenki saját izlése szerint teheti; kérni is lehet, — mondja a példabeszéd — de adni nem muszáj; azonban hogy oly közérdekű, járásunk innesső oldalának teljes méltányosságát elismerő és tizedek óta átengedett hivatal minden okadatlanság nélkül egyszerű kérelemmel gondolja néhány ember elmozdíthatni — ahhoz szavunk van, mi is élünk s meg tudjuk védelmezni jogainkat. De még találkozunk.

Egy járásbeli.

Levelezés.

Privigye, 1901. szept. 18.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Egyik nyitrai lapban Privigye város mint pánszláv fészek van feltüntetve, a „hol a pánszlávizmussal a szó szoros értelmében dühöng.”

Nem tudom ki a tudósítója az illető lapnak, de annyit mondhatok, hogy ezuttal nagyon felültette.

Privigye város polgársága úgy 1848-ik évben, mint azután a legkézzelfoghatóbb jelét adta magyar hazafiságának. Sőt mondhatom, hogy vele

szerint amit az én feledhetetlen betegemmel cselekedtek, az örök halálra kötelez irányukban. Az ápolótestvér husz éve van már a kórházban. Isten tudja hány száz beteg fordult meg a kezén: de ezzel a ki tudja hányadikkal is úgy bánt, mint a mesterember mikor remekbe dolgozik. Mintha ettől függött volna jövője. A melléje besztott két leány pedig vetekedett vele az önfeláldozásban. Neveiket nem írom ki, nehogy kisebbítem érdemüket. Hiszen ők nem reklámért fáradoznak. Az, akinek tudnia kell, úgy is tudja mindezeket, maradjanak csak ismeretlenül. — Az irgalmas testvéreket eddig csak mint tanítónóket, csak mint nevelőket tiszteltem, bámultam. Tanítai, nevelni mások is tudnak, de *így ápolni* betegeket, szerencsétleneket csak a sz. Vince leányai. — Nincs is több ilyen intézménye a világnak.

És te, a nyitrai vár sirboltjában porladozó nagy püspök! Aki ennek a háznak, ennek az intézménynek fejedelmi megalapítója vagy! Mély megilletődéssel hajlok meg szentelt hamvaidd előtt. Nem igaz az, amit az annalesok beszélnek, hogy te már 44 éve megszüntél élni, mert akinek keze most is jótékonyágot gyakorol, az nem lehet halott. Téged csak elevenen temettek el. De nem mint tetszhalottat, aki megrémülve, hogy már a másvilágon van, csak a koporsójában hal

kevés város mérkőzhetik a hazaszeretet nemcsak belső, de külső nyilvánulásaiban is.

Lássuk csak a szabadságharc alatt mit tett? Mindig a magyar sereggel tartott, azt a hol csak tehetette, istápolta, hirszolgálatot teljesített, követnek pedig megválasztotta Simonyi Ernőt. Ellenben a német katonaság iránt mindig ellenséges indulattal volt, a mit a németek meg is tudtak és Bresztyenszky Ignác akkori bírót és Gauláth Ferenc polgármestert Simunic német generális vasra verve Körmöcbányára elhurcolta.

Az akkori plebános, gróf Forgách Alajos Hurban seregei ellen nemzetőrséget alakított, a melyben minden ép polgár résztvett.

1861-ben, midőn az alkotmány felfüggesztett és a megyék kimondották, hogy nem kell adót fizetni. Privigye város polgárai, dacára annak, hogy minden egyes polgárnak az udvara tele volt a végrehajtásra érkezett katonákkal — három hónapig ellentállott és midőn már éppen semmi ennyivaló nem volt, folyamodtak a vármegyei közgyűléshez pénzsegélyért. Az előadó főjegyző, Batthyány referálta az ügyet oly módon, hogy segély nem adható, mert nincs honnan. — Erre felemelkedett Vagyon címzetes püspök, a caputiumot lerántva fejéről, a zöld asztalhoz verte és harsány hangon kiáltott: — És ha a pokol fenekéről teremjük elő a pénzt, nekünk a jó hazafiaknak meg kell adni a segélyt!

Kell-e ennél jobb bizonyíték a hazafiság mellett? Minden hazafias mozgalomban a privilegiek jártak elől. A Bresztyenszky, Kiss, Ötömössy, Skopecz, Lulyák, Znamenák családok mindig vezetői voltak a magyar mozgalomnak. Lehetetlen volt itt tehát a panszlavizmusnak gyökeret verni.

Jobb hazafit, mint Bresztyenszky Kálmán, a hatóság által agyonüldözött bíró, gondolni sem lehet. Ezer példáját adta hazafiságának, most erre is reá akarják sütni a hazafiatlanság bélyegét, mert, ugymond, a néppárthoz csatlakozott és ezzel összeköttetésbe jött a panszlávokkal. S ilyen állítani nagy képtelenség. Hát a ki néppárti, az már panszláv? Ilyet állítani képtelenség. Zichy János, Zichy Aladár, Rakovszky István stb. panszlávok?

De hát ha már olyan nagy szálla a szemében az a Bresztyenszky Kálmán, hát kérem ki tette azzá? Mi nem, a hatóság, Filberger uram igazságtalan, tapintatlan, törvénytelen eljárása. Hát volt-e és van-e a legkisebb ok a felfüggesztésre? Volt-e és van-e a legkisebb ok az üldözésre? Hiszen desauvalta a Filberger ítéletét és feljelentéseit a kir. ügyészség, a királyi főügyész-

meg. — Nem, te élsz még a sirboltban is, és neved élni fog, míg a kórházból kő kövön áll. Nézz le megelégedéssel a magas egekből, hogy szent szándékaidat mily nemesen teljesítik!

Máskor is úgy sir az orgona? — Máskor is oly fájdalmasan kong a harang? Én a harangot csak tűzvész alkalmával hallottam oly rémesen zengeni, mint a temetés napján. Lehet, hogy máskor is, csak nincs mindig, aki megértse vas nyelvével.

Azt hittem, hogy már nincsen több könyvem, s mikor egy volt tanítványom, vagy egy régi ismerősöm részvét sorait olvasom, megdöbbenve veszem észre, hogy van itten még könyv bőviben! Mikor jön a beteglátogatás ideje, ugy délfelé és esti öt óra táján nyugtalan vagyok. Tudom, hogy valahová ilyenkor kellene mennem. És csak akkor döbbenek meg, mikor világos lesz előttem, hogy már nekem nincsen többé kihez mennem.

Tegnap a város végén találkoztam unokahugommal, egy nyolc éves kis leánnyal. — Hol voltál? — Kérdem mikor láttam, hogy a város éppen ellenkező oldalán jár a lakásuktól.

— A nagymamánál.

seg. — kell e ennél nagyobb bizonyíték Filberger vádjainak képtelensége mellett?

És még mindig nem okulnak, még mindig üldözik ezt a becsületes, hazafias embert és tehetlenné akarják most tenni a panszlavizmus képtelen vádjával. Hát ezt előbb el lehetne hinni bárki másról, mint Bresztyenszkyról, a kinek ősnemes családja sokszor küzdött a hazáért, és sokan vérezték a harcmezőn és kik, mint számtalan németprónai és privigyei levéltári okmány bizonyítja, mindig előkelő szerepet vittek a két város társadalmában, mindig a legjobb hazafiak voltak.

Többek nevében: Magyar.

Német-Próna, 1902. szept. 19.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Az előző közleményünkben örömapokról adtunk hírt, mert örömet okozott nekünk dr. Ernszt Sándor képviselők érkezése és beszámolója.

Most sajnos örömapokról kell írunk, a melyek községünkbe nagy zavart és elkeseredést hoztak.

A községnek egyik vitalis kérdése lévén az urbéri birtokszabályozási legelő és erdőelkülönítési ügye. Erről akarok most beszámolni.

Midőn a legfelsőbb bíróság kimondották, hogy a volt földesúr, gr. Pálffy János tartozik a határt felmérni, erről térképet és telekkönyvet készíteni és nekünk erdőt és legelőt az urbéri fa és legeltetés kielégítése végett adni. A határ fel lett mérve a mérnöki munkálatok elkészítve és azok meghitelesítésére és a barátságos egyezség megkísértésére f. hó 15-e kitzve.

A tárgyalás rendes mederben kezdődött. Városi ügyésznök csak azt kifogásolta, hogy a térképen és telekkönyvben nincsen kitüntetve azon circa 1000 holdnyi terület, a mely iránt a határjárati per rendes uton folyik és kérte a hitelesítést addig elhalasztani, míg ez a kérdés eldöntetik, mert a térkép és földkönyv csonka.

Ezen indokolt kérsnek azonban a kiküldött törvényszéki bíró nem adott helyt és megkezdődött a csonka részletkönyv felolvasása egész rendben.

Délután a felolvasást folytatták, a mire gr. Pálffy János ur ügyésze azon megjegyzéssel, hogy ennél a technikai munkánál reá szükség nincsen és a bíró ur azon kijelentésére, hogy az érdemleges tárgyalás t. i. a barátságos egyezség megkísérlése csak e hó 22-én fog megtartatni, elavozott.

És ezt olyan nyugodtan mondta, mintha csak a Zoborban látogatta volna meg.

— A nagymamánál? — Kérdem meglepetve. Hol lehetett ez, gondolám, hiszen ennek már nincsen nagymamája. Elfelejtett volna ez a gyermek mindent? Hiszen ő is ott volt a temetésen.

— Hogyan a nagymamánál?

— Most jövök tőle — volt az egyszerű válasz. — A temetőben voltam.

Most már igazán nem tudom, van-e ennek a gyermeknek nagymamája, vagy nincsen.

De ha ő azt mondja, hogy *mila* volt, hogy éppen most jön tőle, annak a valakinek csak kell léteznie, ha mindjárt el is temettük örök nyugalomra.

A temetésen, mikor a tömeg már szétoszlott, ott maradtak még Sz. Ferenc harmadik rendjének testvérei, kik egyszerű bús dallamaikkal újra felfakasztották a könyeket, melyekről azt hittem, hogy már teljesen kiszaradt a forrás. Köszönet nektek jámbor jó asszonyok!

És Te poraidban is áldott, elköltözött árnyék! Nyugodjál békeben, hiszen nem szakadtunk el egymástól örökre. Van még vizionlátás, van még feltámadás!

Dr. Tóth János.

Alig hogy ez megtörtént, a kiküldött bíró ur minden incidens nélkül oda fordul a jelenlevő polgárokhoz és felszólítja őket, hogy válaszsának más ügyvédet, mert Sporzon Ernő ur, ki (22 év előtt) gróf Pálffynak volt az ügyésze, őket nem képviselheti — holott az ügyvédi rendtartás 47. §-a úgy rendelkezik, hogy az ügyvédnek *ugyanegy időben* nem szabad mindkét felet képviselni.

A jelenvolt ügyész ur egész higgadtan azt felelte, hogy ő már ezen perben évek óta tárgyal a gróf ur ügyészevel az *soha sem tett kifogást* a képviselőlet incompatibilitására nézve, most sem tett kifogást és annak elbírálása, van-e incompatibilitás nem a kiküldött bíró ur hatásköréhez, hanem a kir. törvényszék és ügyvédi kamarához tartozik. Ő tehát most, mikor a legfontosabb tárgyalás és barátságos egyezség kérdése előtt áll, a községet, a melyet 22 év óta képvisel, nem hagyhatja képviselőlet nélkül.

Minthogy azonban a kiküldött bíró nem tágitott, az előljáróság összeszedte magát és elhagyta a termet.

Erre a kiküldött a hivatalos szobába a bíró után küldött és arra akarták kényszeríteni, hogy a teremben maradjon. Sőt büntetéssel fenyegette, a bíró azonban elkeseredten távozott. A városi előljáróság elhatározta, hogy azonnal küld egy küldöttséget a kir. törvényszék elnökéhez orvoslást keresendő.

A küldöttség nyomban elindult Nyitrára, felkereste méltóságos Czeizel Gábor praelatus urat és megkérte, hogy vezesse őt a törvényszéki elnökhöz, a mi meg is történt. Horváth József h. elnök úr megnyugtatta a küldöttséget és biztosította, hogy a jog és törvény szerint fognak az ügyben határozni. — Ez alatt otthon nagy zavargás volt, mire a képviselő-testület összeült és a következő határozatot hozta:

Addig míg az ügyvédi képviselőlet kérdése rendezve nem lesz, N.-Próna város ez ügyben egy lépést sem tesz, a kiküldött törvényszéki bíróval tárgyalni nem fog, a tárgyalást félbeszakítja, mert az ügyvédi képviselőletben tett kifogás *nem is a kiküldött bíró* hivatása és tiszte, hanem az *ellenfél feladata* lett volna, Sporzon Ernő ügyvédet a német-prónai rendezési ügyben tovább is ügyvédjének vallja.

Ezen korrekt eljárás dacára a törvényszéki bíró a halasztási kérvénynek nem adott helyet, hanem azt kívánta, hogy a bíró doboltasson, hogy a polgárok megjelenni kötelesek, a mit a bíró megtagadott. Ekkor a törvényszéki bíró a közgazgatási hatósághoz fordult és az elrendelte, hogy a lakosságot dobszóval be kell rendelni, és az előljáróságot fegyelmi eljárással fenyegette, minek következtében a dobolás útján való berendelés *egy polgári ügyben* az 1871. LIII. t.-c. 45. §-a rendelkezése ellenére megtörtént.

A tisztelt közönség megítélésére bizzuk ezen eljárást, a mely a jog, törvény és igazság hazájában megtörténhetett. Prónai.

Ujdonságok.

Ő Felsége a király szűkkörű kíséretével f. hó 17-én délután pont két órakor hagyta el Sasvárt. Az állomást több ezer ember lepte el és a felséget lelkes ovációkban részesítette.

A német trónörökös e hó 16-án esti 8 óra 20 perckor hagyta el Sasvárt, a mely alkalommal néhány ezerre felszaporodott részint sasvári, részint idegenekből álló néptömeg lelkes eljenzése kísérte. Ő Felsége a király a német trónörököst az állomásig kísérte. A bucsuzás alkalmával a német trónörökös Ő Felségének kezét csókolt, a ki az előbbi orcáján és homlokán csókolt. A vonat eljenzések közt robogott ki az állomásból, Ő Felsége pedig visszahajtatott Sasvárra.

Személyi hírek. Dr. Kramolin Viktor főispán és Markhot Gyula alispán szept. hó 18-án a sasvári királyi gyakorlatokról visszaértek Nyitrára. — Aranyossy József nagyváradi hadapród-iskolai tanár, szabadsága leteltével, Nyitráról visszautazott Nagyváradra.

A főispán kitüntetése. A német trónörökös dr. Kramolin Victor megyei főispánnak egy drágakövekkel kirakott nagy aranykeretbe foglalt arcképét adományozta.

Kitüntetések. Királyunk Ő felsége Sasvárott való tartózkodása alkalmából Ormay Iván sasvári postafőnöknek egy aranyórát, Emanuel sasvári postafőnöknek pedig egy értékes melltűt ajándékozott. Skarda József sasvári prépost-plébános Ő felségétől egy gyémántokkal kirakott gyűrűt kapott (és nem melltűt, mint a fővárosi lapok jelentettek). Ronchetti József pedig egy gyémántokkal kirakott melltűt kapott ajándékol.

A nyitrai főispán külön meleg köszönését nyilvánította Markhot Gyula alispánnak a mintaszerű rendért és szakavatott intézkedésejért a hadgyakorlatok alatt, Polinszky Emil nyitrai kir. főmérnöknek és az államépítészeti hivatalnak pedig elismerését, hogy a vármegyei utak a hadgyakorlatok egész területén a legjobb karban voltak, úgy hogy a hadgyakorlatok fővezetője a legfőbb mérvben meg volt azokkal elégedve.

Jegyzőválasztás. Kovarcon egyhangulag Aczél Aladar, volt ghymesi segédjegyző, jegyzővé választott.

Halálozás. Özv. Tóth Ilona, lapunk felelős szerkesztőjének édesanyja, életének 72-ik évében hosszas szenvedés után szept. 14-én esti 7 $\frac{1}{2}$ órakor Nyitrán az irtalmas testvérek kórházában jobblétre szenderült. Temetése a nyitrai sarkert kápolnájából ment végbe. A temetési szertartást Kutvaszer István t. kanonok ur végezte Hevera János, Cseffalvay Aladár és Cserenyey István segédlelkész urak asszisztenciájával. — A temetésen szokatlan nagy számban jelentek meg a résztvevők: Ott voltak a többi közt Czeizel Gábor, Vagner József praelatusok, dr. Bobok József, Jeszenszky Alajos, Nemcsék Ferec, Mihalik József kanonok urak, Pelcsárszky Annaniás, Egyenessy Abel sz. Ferenczendi áldozatok, a nagyszemináriumi tanárok és növendékek, dr. Dudek János, Aranyossy József tábori lelkész, az irtalmas testvérek tanári kara és dr. Bangha István, Herverth János, Poppelka János és még sokan az uri osztályból, különösen pedig a nép és az elhunyt rokonai. — Özv. Rédeky Istváné szül. Thiel Anna úrnő szeptember hó 18-án, életének 75-ik évében rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után Nyitrán elhunyt. A megboldogultban Rédeky Géza, nyitrai főkapitány édes anyját veszítette el. Beke poraikra!

Mindazon t. jóakaróimnak, barátainak, ismerőseimnek és a nagyszámu népnek, kik Istenben boldogult édes anyám temetésén f. hó 16-án megjelenni szivesek voltak, vagy részvételnyilatkozataikkal felkerestek: a legmélyebb köszönetemet fejezem ki. — Nemkülönb legmélyebb halálával tartozom dr. Thuróczy Károly, kir. tanácsos, megyei főorvos urnak, ki az emberi tudomány minden eszközeivel iparkodott enyhíteni a súlyosan szenvedőnek helyzetén. *Dr. Tóth János.*

A Kossuth-ünnep Nyitrán. Kossuth Lajos születésének századik evfordulóját nagy fényvel, a hazafiúi felbuzdulás lelkes megnyilatkozásával ülte meg Nyitra városa. Az ünnepély sorozata pénteken este kezdődött a város gyönyörűen sikerültivilágításával. Alig hanyatlott le a nap, kigyulladtak a házak ablakaiban a gyertyák ezrei, zenekarok és ünnepelő népsokaság jártak be a fenyvarban üszó utcákat. Másnap, szept. 20-án délelőtt a városházán diszgyűlés volt, melyet dr. Rudnay Sándor polgármester magas szárnyalásu beszéddel nyitott meg. Az ünnepi szónoklatot dr. Sztranzszi Izidor ügyvéd tartotta, méltatván Kossuthnak, mint nemzeti újjászületésünk legnagyobb bajnokának halhatatlan érdemeit. Délután a Kossuth Lajos-terem gyűlekezett a közönség, a hol a színház előcsarnokából Hevera

János alsó-városi s.-lelkész mondott nagyhatású ünnepi beszédet. Markáns vonásokkal vázolta az elnyomatás korszakát, a nemzet jobbainak felénk kísérleteit egy boldogabb korszak előkészítésére. Kossuth hatalmas fellelést, lángelméjének, tüzes hazaszeretetének alkotó tevékenységét, melylyel az európai nemzetek haladásának medrébe terelt mai Magyarországot megteremtette. A hazafiúi lelkesedés hevével előadott szép szónoklatot a közönség riadó éljenzéssel honorálta. Az ünnepélyeknek mindkét napon gyönyörű idő kedvezett.

A felsőbb leányiskolai segélyző-alapra a héten következő adományok érkeztek: Egy névtelentől 20 kor., egy Jézus nevében 25 kor., dr. Tóth János szerkesztőtől 20 kor., Romana testvértől 1 kor., összesen 66 korona. Az előbbi összeggel 703 kor. 90 fill. Ezek az adományok kegyeletes tények is egyúttal, melyek közül kettő egy jó anya emlékének van szentelve. Itt a kegyelet igazán a jó cselel fogott kezét. Isten fizesse meg. A további adományokat köszönettel fogadja dr. Dudek János igazgató.

A nyitrai színház-bérlet ügyében Pécsről a következő sorokat vettük: Igen tisztelt Szerkesztő úr! Tisztelettel kérem sziveskedjék becses lapjában a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy előadásaimat Nyitrán teljes pécsi társulattal szerződési kötelezettségemhez híven, február hó közepén megkezdem. Minden ellenkező híresztelés alaptalan. A szezon megnyitása után nyugodtan várom a t. közönségnek afölött való véleményét, hogy érdemes volt-e társulatomra február hó közepéig várakoznia. Maradtam a Szerkesztő úrnak híve és szolgálja *Nádasy József.*

Bibornoki kinevezések és a magyar kormány. Az ősz folyamán a Vatikánban nagy bibornoki konzisztorium lesz, melyen a pápa tizenkét új biborost fog kinevezni. A kinevezendők között sűrűn emlegetik Posilovic zágrábi érseket, valamint Katschthaler salzburgi herceg-érseket. Ezzel kapcsolatban a magyar lapok szemrehányólag hozzák, hogy a kinevezendők listájában egy magyar főpápnak a neve sem fordul elő, jóllehet Magyarországnak jelenleg csak egy bibornoka van, Vaszary Kolos hercegprimás. Sokan ebből a körülményből arra következtetnek, hogy meghanyagott immár az a rokonszenv, melyet a Szentszék a magyarok iránt mindenkor tanusított. Ez a következtetés teljesen téves. Ha az ország a legközelebbi nagy konzisztoriumban nem kap bibornokot, annak egyedüli oka a magyar kormány határozatlansága lesz. A kormány már évek óta tetováz a harmadik bibornok kinevezését illetőleg, a zágrábi érseket állítólag tülerős horvát érzelmei miatt ellenezte a Kúriánál, a szorosabb Magyarország főpapjai közül pedig nem akart ajánlani senkit sem, mert ebben személyes tekintetek által feszélyezve érezte magát. Most a zágrábi érsekre vonatkozólag az akadályok, mint halljuk, már elhárítottak, de a magyarországi főpápnál előterbe nyomuló személyes szempontok semmit sem veszítettek nehézségükből. Ez okból a kormány most ismét kénytelennek érzi magát oda hatni, hogy Puky Gyula, a harmadik biboros kinevezése egyelőre függőben tartassék.

Fényképészet nem művészet. Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter rendeletet bocsátott ki, melynek értelmében a fényképészet és ezzel kapcsolatban a cinkográfia, fénynyomat, fényképi könyomat és rezfenymetszet (heliogravura) nem tekintendő művészetnek, hanem képzőművészet nem kötött műiparnak, a sokszorosító ipar egyik válfajának, mely az ipartörvény határozatai alá tartozik. Ennél fogva a megjelölt ipartűzők iparukat bejelenteni s igazolványt váltani tartoznak. Tartoznak továbbá az inasfogadásnál szabályszerű inaszerveződést kötni, segédeiket munkakönyvvél elláttatni.

Zászló-kitűzés karhatalommal. A liberális hatalmaskodás klasszikus földjén, Magyarországon is párját ritkítja a pápai eset, melynél nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy egy főispán egy tisztán felekezeti ünnepély alkal-

mából állami épületre karhatalommal tüzette fel az ünnepi dísz kifejező zászlót. Feltűnő, hogy a fővárosi lapok alig említették az esetet, megtorlást pedig egy-két keresztény szellemű lapot kivéve, egyik sem követelt. Csak történt volna ez az önkényes hatalmaskodás valamely katolikus ünnepségnek a kedvéért, bezzeg fellármázták volna a liberális sajtó-organumok az általuk irányított és vezetett köröket, első sorban a sérelmekben utazó protestánsokat, azután az illetékes hatóságot az igazságügyi minisztertől kezdve, a táblai elnökig.

Szidták volna az ultramontán főispánt, az ünnepelő klerikálisokat, a csendőröket, minden halandót, a kinek egy ilyen hatalmaskodásban bárminő része volt volna. De természetes, hogy ilyesmi ki van zárva Magyarországon, itt ugyan nem találkozunk olyan főispán, a ki egy katolikus ünnepen zászlót tüzette ki állami épületre. Ne is tegye soha — karhatalommal. Ilyen ünnepi díszből nem kérünk, azt azonban elvárjuk, hogy a protestánsok kedvét kereső főispán, a kit túlbuzgósága egy kis jogtalan beavatkozásra és erőszakoskodásra ragadott, az önmérséklet és a jogtisztelet határai közé szorítsák vissza.

Jól jegyzi meg a „Magyar Állam“, hogy midőn a kereszténység behozatalának és a magyar királyság megalapításának 900 éves emlék-ünnepét ültük, a kormány titkos rendeletben utasította a hatóságokat, hogy a középületekre zászlót ne tűzzenek ki! Pedig ez nem volt felekezeti ünnep, hanem országos és nemzeti ünnep. Majd meglátjuk, hogy az a kormány, mely akkor az állami épületeket annyira óvta a „felekezeti-ünnepelés színezetétől, miképp fogja most megtorolni a vesprémi főispán eljárását, a ki egy állami épületet jogtalanul és erőszakos módon egy igazán felekezeti ünnepelésnek a részvételébe bele vont? Az eset, értesülésünk szerint, a parlamentben interpelláció tárgyát fogja képezni.

Melyik az igazi cím? Dr. Kramolin Viktor főispánnak a sasvári hadgyakorlatok alkalmával két levelét vettük. Egyik az alispánhoz, és egyet dr. Rudnay Sándor polgármesterhez. Az alispánhoz intézett levél tekintetes alispán urnak szól, míg a másik nagyságos polgármester urhoz van címezve — Mi úgy tudjuk, hogy az alispán feljebb való hatósága a polgármesternek. — Éppen nem kelünk védelmére Markhot urnak, mi a tekintetes címet sokkal szivesebben látjuk, az volt az alispánok régi címe és csak Trefort honosította meg az alispáni nagyságos titulust Nyitrán, egy Szalavszky Gyulához intézett levelében. De hivatalos levelekben magában a szövegben zavarólag hat az ilyen megfordított címzés. Most már nem tudjuk, vajjon ha így megy a sorrend, akkor a főispánt nemzetes főispán urnak címezzük-e. Avagy pedig csak egyszerű snitzer az, amilyen a levélben kettő is előfordul, melynek azonban hivatalos s főispán által aláírt levelekben előfordulni nem szabad.

A sváb kliens. Egy budapesti ügyvéd veszekszik nagyban a sváb kliensével. Az ügyvédi számlát vitatják és a sváb minden tételnél akadékoskodik, az ügyvéd pedig persze ragaszkodik a maga jussához. Mert, hogy a kliensét megvédi-e az ügyvéd, az kétséges, de hogy a saját ügyvédi számláját megvédi, az több mint bizonyos. Hanem a svábbal ugyan bajosan boldogult. Az megkötötte magát a maga álláspontjához és onnan ugyan el nem lehetett di-putálni semmifele argumentummal. Az ügyvéd végre is ráírvallt:

— Menjén, maga számár!

A sváb dühösen felelte:

— Számár maga! Tudja?

— Én? Ejnye azt a!... Takarodjék innen, maga gazember, maga tolvaj, maga betörő, maga csirkefogó, maga lilium-fosztogató, maga Mocsári, maga...

A sváb türelmesen végighallgatta a szózáport és végtelen fölényvel válaszolta:

— Gut, gut! Aba a fiskal bin i doch net!

Nyitra járási gazdák a pozsonyi kiállításon. A múlt vasárnapon, f. hó 14-én a nyitrai járásból mintegy 300 gazda a szolgabíró és saját jegyzők vezetése alatt megtekintette a pozsonyi országos mezőgazdasági kiállítást. Egy külön célra rendelt vonaton indultak Nyitráról reggel 5 órakor és a közbeeső állomásokon felszállott többi járásbeli gazdákkal együtt Pozsonyba 8 óra tájban érkeztek meg. Ott az állomáson megkapta ki-ki a maga belépő és ebéd-jegyet és négyes sorokban impozáns menetben, mindenütt feltűnést keltve az utcákon végig vonultak a városon keresztül. Első utjuk volt a híres koronázó dóm, a hol — vasárnap lévén — az épen akkor kezdődő ünnepélyes sz. misén is részt vettek. A dómból a menet 10 órakor a kiállítás területére indult, a hol aztán elszéledt a nagyközönség közt, mert e napon a kiállítás igen erősen volt látogatva. Gazdáink különös érdeklődéssel és behatóan a gazdasági termények, a gazdasági gépek és az állatok kiállítását tekintették meg. Gazdáink a legjobb benyomással távoztak a kiállításról, miután még az nap este a kiállítás fényes kivilágítását is megtekintették. Éjjel 11 órakor ugyanazon külön vonattal az egész 302 főnyi társaság visszatért Nyitrára és hálával emlegette a gazdasági egyesület és vezetőinek buzgólkodását, kik módot nyújtottak nekik, hogy ily előnyös körülmények és feltételek közt az annyira tanulságos kiállítást megtekinthettek. — Az oda- és vissza utazás, a kiállítás megtekintése és az ebéd költsége összesen 6 korona volt fejünkint.

A németországi katolikusok szaporodása. A legutóbbi népszámlálás adatai szerint Németország területén 35.231.104 protestáns és 20 millió 327.913 katolikus lakik. A katolikusok számbeli ereje az utolsó tíz év alatt nagyobb mérvben növekedett, mint a protestánsoké. A katolikusok szaporulata százként 15.01 percent, a protestánsoké ezzel szemben csak 13.55 percent. A katolikusok terjeszkedési arányában mindazonáltal még nem érték el a protestánsokat. Ami nem is csoda. A kulturharc nehéz sebet ütött rajtuk, amely sokáig gyógyul. A szaporulat egyébként az utóbbi évek nagymérvű bevándorlására, valamint ezzel kapcsolatban a lengyel családok bő gyermekáldására vihető vissza.

A Fmke óvodáiból. Keller Eszti n. bossányi óvónő Tavarnokra, helyébe Bossányba Krajek Ottilia szkacsányi óvónő lett helyettesítve.

Magyar huszár és a német szó. A sasvári királygyakorlatoknál történt, hogy egy magyar huszár, ki küldönc szolgálatot teljesített, egy írásbeli jelentést, mely a „*Manöver Oberleitung*“-nak szövege, rendeltetési helyére juttatni volt hivatva. — Tüskön-bokron át vágatva viszi a levelet s célhoz érve az ép ott jelenlévő királyunk, Ő felsége előtt hirtelen megállítja lovát s magasan feltartva a levelet teljes torokból kiáltja: „Herr Oberlieutenant Manöver!“ hol van? Ő felsége, kire a huszár kétségtelenül rá nem ismert, jó ízűen mosolyogva így szólt a huszárhoz: Jól van fiam, csak add át a levelet itt van az „Oberlieutenant Manöver“.

Adományok a Fmke javára. Keller Janos nagyszombati kanonok 40 kor., Pollák Józsefné Kis-Bélicen egy ott rendezett színelőadás jövedelme címén 43 k., 50 f., nagy rippényi hitelszövetkezet 60 korona. Fogadják az egyesület hálás köszönetét.

A tapolcsányiak ünnepe. Nagy ünnepe lesz Nagy-Tapolcsány városának folyó évi október hó 12-én. Ekkor fogják ugyanis nagy ünnepélyességgel megülni a templom besztertelésének 100 éves és a kegyesbör nyilvánísi tiszteletre való kitételének 50 éves jubileumát. Az ünnepély egyik programja pontja lesz a jubileum emlékére és sz. Antal tiszteletére berendezett kápolnának besztertelése és a nyilvánosságnak való átadása, a mit Kohl Melárd felszentelt püspök úr fog végezni. Az ünnepély részletes programja e napokban fog megjelenni és a környékbeli hívekkel közölni.

A sasvári gyakorlatok befejezése. A nyugatmagyarországi nagy hadgyakorlatok f. hó 16-án befejezést nyertek. Ő Felsége a király a német trónörökösrel és a hadgyakorlatok fő-

vezetőjével reggel 6 órakor vasutal indult Sasvárról Szevic felé és a 48. sz. kilométer oszlopánál, az ugynevezett „Staniska“ malom mellett, nyílt pályán kiszállt egész kíséretével. Innen északi irányba a 270 méter magas „Hlavina horára“ lovagolt, a melyről az egész környékre elláthatni. Innen figyelemmel kísérte a csapatok mozdulatait mindkét hadtest részéről. A zárógyakorlatok kedvező időjárásban fejeződtek be. Ferenc Ferdinánd főherceg a kora reggeli órákban egy erős támadással élt a keleti hadtest ellen. Frigyes főherceg ezen támadást ellentámadással viszonzta, ekközben Ferenc Ferdinánd főherceg a 13. számú hadosztályával ellenfelének jobb szárnyát komolyan veszélyeztette, ebebe a pillanatban — ép 3/4 11 órakor — Ő Felsége, a ki ekkor Rohótól északra eső egy magaslaton tartózkodott, elrendelte a lefűvést, a melyet alig 4 percnyi időközben 10 hadosztálynak összes kürtősei utánoztak. Ezután Ő Felsége, a német trónörökös és az egész kíséret a 13 kilométer távolságra eső szevici állomásra lovagolt és pont 1 órakor érkezett a vasutal Sasvárra, a hol 2 órakor udvari ebéd volt.

Hazafias érzés főispáni kebleken. Fel kell jegyeznünk azt az önvallomást, melyet Debrecen város Kossuth-ünnepélyén Puky Gyula, biharmegyei főispán tett, midőn ünnepi beszédében a következő szavakkal könyörgött hazafiai kegyelmeinek feltételezéseért:

„... anidőn én a közgyűlés eme határozatának végrehajtásául a közgyűlést kötelességszerűen a mai napra összehívtam, az ünnepi közgyűlésen pedig az elnöki széklet elfoglalom: teszem ezt abban a reményben, hogy a törvényhatóságoknak e kegyelmeles ünnepén, ha abból én is a magam számára részt kérek, a közgyűlés nem fogja tőlem megtagadni annak feltevést, hogy a hazafias kegyelet érzelmeinek legalább egy szerény szikrája még egy főispán lelkében is megél.“

A pozsonyi gazd. kiállításról. Szeptember 8-án a kiállítás alkalmával tartott gazdakongresszus megnyitását a nyitrai gazdák impozáns módon jelelték meg. E napon vármegyénk különböző vidékéről 500 kigazda jött megtekinteni a kiállítást. Reggeli 9 órakor gyülekezés volt a Mária Terézia-szobor mellett, a honnét kifogástalan rendben a nyitrai megyei gazdasági egyesület elnökségének vezetése alatt az egész tömeg bevonult a kiállítás területére. A szeptember hó 10-én tartott gazdaszövetség kongresszusán ismét 100 nyitrai megyei gazda vett részt. Szokatlanul nagy számban jelelték meg a gazdáink f. hó 14-én is. A nyitrai járásból 300 ember rándult ki külön vonaton, ugyanezen a napon Érsekújvárról is 300 ember volt a kiállításon. Vármegyénkbeli tehát összesen 1200 kigazda tekintette meg a kiállítást. Nagy kár, hogy vármegyénk állatai a kiállításon nem voltak bemutatathatók a megyében fellépett száj- és körömfajás miatt. Pozsonymegyét kivéve, Nyitra megyéből lett volna legtöbb állat, a mennyiben 300 drb. küldetett volna fel. Ismerve a kiállításra kiválasztott anyagot, a legnagyobb önzettel állíthatjuk, hogy vármegyénk minden tekintetben kiállta volna a versenyt. Első kitüntetésből az időközben előfordult baj miatt estek: az uranényi uradalom berni tehenésze, a komjáthi uradalom simmenthali üszői, a tótmegyeri uradalom magyar fajtájú tenyésztése, a bucsányi uradalom hízó ökrei és a Stummer-uradalmak állatai. A nyitrai megyei gazdasági egyesület által felvinni szándékolt 30 drb. szarvasmarha is minden tekintetben megállotta volna helyét, akár fajta jelleg, akár egyöntetűség tekintetében. Hogy miért zárattott el éppen vármegyénk, az eddig kitudni nem sikerült, mert van szomszédunkban megye, a mely ugyancsak nagyobb számú betegedési esetek dacára képviseltette magát a kiállításon. A nyitrai megyei gazdasági egyesület törekvése és kiállítási előmunkálatai leginkább az állatkiállítás megszabásu voltára irányultak. De mivel hogy az ez irányban kifejtett fáradság teljesen elveszett, úgy vármeg-

gyénk csupán termény-kiállítással szerepel. Vármegyei termény-kiállításunk 16 méter asztal és 32 méter falterületen van bemutatva. Ezen területen báró Stummer Sándor bodoki uradalma kiállította terményeit, 25 évi termés átlagait grafikus táblázatokban, egyik sertés-istállójának házilag készült modelljét, az uradalomban előforduló gyümölcsfák kereszt- és hosszmetsetét szépen összeállított táblákon. Az uradalom ezüst érmet kapott. Toifel József nyitrai bortermelő bemutatta 6-féle kitűnő minőségű borát, mely szintén kellő elismerésben részesült. Báró Wodianer Albert komjáthi uradalma bor- és termény-kiállításért ezüst érmet kapott. A kigazdák gyűjteménye, a püspöki uradalom, a tavarnoki uradalom és Engel Henrik gazdasága szintén kitüntetésben részesült. Nagy feltűnést keltett Kelecsényi Károly tavarnoki jegyző rovargyűjteménye, mely ugyancsak elismerésben részesült. Feltűnő szép volt Ajtics-Horváth Dezső képviselő kertészeti terménye, bár kitüntetésben nem részesült; de ennek oka csupán abban található, hogy a termények későn érkeztek, ugyanis a bírálat megtörténte után, tehát azokat kifogástalan voltak dacára nem lehetett díjazni. Falterületen a nyitrai megyei gazdasági egyesület az általa alakított hitel- és fogyasztási szövetkezetek 1901. évi üzlet-eredményeit mutatta be.

A katolikus egyesületek országos szövetsége tisztelettel fölkéri a főtiszteendő esperes urakat, a kik a kerület bizalmi férfait még mindeddig nem jelentették be, hogy erről az országos szövetséget mielőbb értesíteni sziveskedjenek, hogy az egyöntetű szervezkedés nagy munkáját az országos szövetség is mielőbb megkezdhesse.

Köszönetnyilvánítás. A nagy-béliczi tűzkárosultak javára a következő jötevők adakoztak: Bende Imre nyitrai megyés püspök úr 400 kor., dr. Major Ferenc országgyűlési képviselő 100 kor., Nemet István nyitrai főgimn. tanár 20 kor., Nemcsék Ferenc nyitrai székesegyházi kanonok 10 kor., Nagy Ignác győri arany-misés áldozár 10 kor. és Tóth Sándor helyei esperes plebános 4 kor. Összesen 544 kor. A tűzkárosult hiteim nevében a feletti nemeslelkű jötevők fogadják hálás köszönetemet. Nagy-Bélic, 1902. szept. 12. *Paska István*, plebános.

A szőlőbirtokosok figyelmébe. A nyitrai állami szőlőtelepen termelt európai és amerikai szőlővesszők, valamint szőlőoltványok f. év őszi, valamint tavaszi szállítására megrendeléseket már elfogad és előjegyzésre vesz a helybeli szőlészeti és borászati felügyelőség Nyitra, Papnevelde utca 15. sz.

„Düledező templom.“ E cím alatt a következő sorokat vettük: Becses lapjának szeptember 7-iki számában „Düledező templom“ cím alatt egy minden alapot nélkülöző, nem akarom mondani, hogy rosszakarátú, hír látott napvilágot. Én, mint érsekújvári káplán, 3 év óta minden ünnep és vasárnapon misézem az andódi templomban, de hogy düledélni volna, azt csak mélyen tisztelt Szerkesztő urnak becses lapjából tudtam meg. Az illetőtől, ki a hírt írta, nagyon szép dolog, hogy annyira érdeklődik a templomok állapota iránt s hogy annyira aggódik a „szegény andódi hívek“ miatt. Pedig aggodalma teljesen fölösleges, mert az 50-es években épült templom oly jó karban van, hogy egyáltalában nem akar összedölni s így a „szegény hívek“ sem lesznek egyhamar templom nélkül. — Az andódi templomnak nincsen kegyura, a hercegprimásnak sincs semmi köze hozzá. Ha híriónak mindezek után sem tetszenek az andódi templom, vagy továbbra is aggódnék annak összedőlén, nagy hálára köteleznék az andódi híveket, ha a templomot átalakíttatná vagy ha tetszik, ujjaépíttetné. Érsekújvár, 1902. szeptember 16. *Dr. Demkócs Ágoston*, hittudor, segédlelkész.

Hiába, konzervatív nemzet vagyunk. A kereskedelmi miniszter meg a postai igazgatóságok már három esztendeje trombitálják

a közönségnek, hogy a külföldre szóló levelek 15 grammonként 25 fillér (nem 20, mint annakelőtte), a Svajcra menő levelekért 20 grammonként 25 fillér fizetendő. Azaz minden 15 gramm után (Svajcra 20 gr.) 25 fillér. A külföldre szóló levelező-lapok díja darabonként 10 fillér, a válaszos levelező-lapok díja darabonként 20 fillér. — Azért még sem okul a közönség és levelezik a régi tarifa szerint, s gazdagítja a külföldet a magyar állam rovására. — Hogyan? — Hát ugy, ha én feladok Franciaországba egy 5 filléres levelező-lapot, már megkárosítottam a magyar államot öt fillérrel, mert 10 fillérest kellett volna vennem. A hiányosan frankirozott levelező-lap azért elmegy, de a címzett Franciaországban még 15 fillér büntetést fizet a francia posta javára (mely a feladónak is küld egy kétes becsű üzenetet a levegőben). — Ha a külföldiek is hasonlóan figyelmen kívül hagynak és ide küldenek hiányos bélyegű küldeményeket, akkor a magyar posta a viszonyosság révén ki volna egyenlítő. Igen ám, csak hogy azoknak van eszük. S éppen azért, mert azoknak van, kéri a postagazgatóság a levelező közönséget, hogy mi is embereljük meg magunkat s ne károsítsuk ugyanakkor a magyar államot, mikor a külföldet gazdagítjuk.

A nyitramegyei gazdasági egyesület a pozsonyi cs. és kir. katonai élelmezési raktár kezelő-bizottságától vett hirdetés alapján tudatja a gazdaközönséggel, hogy a cs. és kir. katonai élelmezési raktár 1902. szept. havában termelőktől, gazd. egyesületektől 1300 q. zabot vesz. Szóbeli felvilágosítás hétköznapokon d. e. 8—12-ig az élelmezési raktár irodájában kapható.

***** CSARNOK. *****

Adatok a nyitra-városi plebániák történetéhez.

Írta: Vagner József.

(Folytatás.)

A plebánia-lak a temető szomszédságában, a mostani Kossuth Lajos-tér és Rév-utca szögletén álló emeletes, de még a 18-ik század első felében is csak náddal fődött ház volt, az emeleten egy-egy szobával a plebános és káplán számára, egy kis kamrával és egy deszkából készült tornáccal, mely egyuttal lépcsőház gyanánt is szolgált. A plebánosnak a ház mellett elég nagy zöldes kertje, a városi határban hat rétje, Alsó-Zoboron pedig a Komlóvölgyben szőleje volt. A tormalosi szántóföld, mely az 1828-ik évi egyházi vizsgálat szerint 45 pozs. mérőnyi területet képezett, a 18-ik század közepéig apró részekre felosztva és bérbe adva, holdankint egy forintot jövedelmezett; a felső városi plebánia felállítására óta, a plebános a ferencrendieknek, kikre az új plebánia kezelése bízott, e földek után, az egyházmegyei hatóság által jóváhagyott szerződés alapján, évenként 25 váltó forintot, azaz 10 frt 50 krt o. é. fizet. Az alsó város területén pedig, a csermányi szőlők felé, egy 20 pozs. mérő szántóföldet bír, melyet a régebbi visitatiók nem ismernek.

Szent Jakab temploma a 18-ik század utolsó negyedében a plebánia-lakkal együtt leégvén és különben is veszélyes repedései, valamint szűk volta miatt többé használható nem lévén, lebontott; tornya azonban kijavítván, még egy századig állott. Minthogy új templom építésére alap nem létezett, királyi jóváhagyással a kegyes tanítórendiek nagyszabású építészeti arányaival és rézzel fődött gyönyörű két tornyával a város fölött kimagasló egyházat jelölték ki alsó-városi plebánia-templomnak. A piaristák használati joga természetesen érintetlenül maradván, a templom fentartása és helyreállításának gondja azontúl a püspökségre, mint az alsó-városi plebánia kegyuraságára hárult. A templomot 1787-ik évi június

10-én Prileszky Béla kanonok és székesegyházi főesperes adta át az akkori plebánosnak, Kamánházy Lászlónak.¹ A templomot Fuchs Ferenc püspök 1789-ik évi szeptember 20-án ünnepélyesen felszentelte; Kluch József püspök pedig 1826-ik évben művészi izlésű és dúsan aranyozott faragványokkal díszített szőszeket készíttetett. A templomnak keresztelőkútja nincsen, mivel nagy távolsága miatt a plebánia-épülettől a keresztelések sz. Mihály templomában végeztetnek.

A múlt században eszközölt kisebb helyreállításokat mellőzván, az Úr ezen hajlékának csak legújabb színeváltozását említtem meg; ugyanis Bende Imre püspök úr ő méltósága, mint az alsó-városi plebánia kegyura, mult 1901-ik évben 40,000 koronát megközelítő költséggel nemcsak a szentély boltozatát, mely előbb is festve volt, hanem az új ablakokkal ellátott egyház összes falait és ivezeteit kifestette, az összes oltárokat megújította, az előcsarnokba légfogó üvegajtókat készíttetett stb.; az oltárok új felszerelését valóságos érzületű hölgyek és urak vetélkedő bőkezűséggel vállalták el; Nyitra város nemes Tanácsa pedig légszűrő csövek bevezetésével és csillárokkal járult plebánia-templomának díszítéséhez.

Az alsó-városi plebánia területén létező többi templomok közül első helyen említendő a páli sz. Vincéről nevezett irgalmas testvérek egyháza. E szentélyt, mely a keresztény nevelés-oktatás s a betegek ápolásának emelt monumentális zárdá-épület közepén áll, b. emlékü Palugyay Imre püspök fejedelmi bőkezűséggel építtette a város közönsége által nagylelkűen felajánlott területen. Alapköve ugyan még 1854-ik évi augusztus 18-án tétellett le; sudár tornyára pedig 1856-ik évi november 5-én tüzetett fel a megváltás szent jele;² de a kegyes alapító 1858-ik évi július 24-én az örökkévalóságba költözvén, csak 1861-ik évi Kisasszony napján lett áldott emlékü utódja, Roskoványi Ágoston által felszentelve.³ Jóllehet vegyes egyházi stílusban épült, szépen tagozott oszlopai, nagy, félkörívű festett ablakai, a két mellékhajó és ugyanannyi sekrestye fölötti, csinos ércárcsozattal ellátott tágas karzataival, szóval: egész belsejének összhangzó és nemes izlést felütnető berendezésével kellemes és áhitatra hangoló benyomást tesz a belépőre. — A kemény fából készült, ritka hosszúságú nagy oltáron az oltárszekrény mindkét oldalán, művészi faragványú fülkékben hat-hat apostol szobra áll. A hátlat közepén az Erzsébetet látogató Bold. Szűz Mária nagy képe; jobbról sz. Imre herceg; balról pedig páli sz. Vince kisebb aranyu képei állnak. A tabernaculum fölött magasabb menyezettű fülke van, az oltári szentség kitételére. Az oltárképek Schilcher bécsi festőművész ecsetjének készítményei, melyek, ha nem is műrekek, mégis eléggé sikerültek. Sajna, hogy a művész sz. Vince életrajzát nem ismervén, esuklyás öltönyű remetének festette. A hajó két kápolnájában az evangélium oldalán sz. József, az epistola oldalán pedig sz. Vince oltára; a szentély sorompója előtt Jézus legsz. Szívének, a másik oldalán a szep-lőtelen. fogant. Szent Szűz gyönyörű szobrai állanak. A falakon az Üdvözítő kereszt-utjának domborművé képei függenek. A tágas karzaton levő orgona az egyedüli tárgy, mely kifogásolható, mert az valamely kezdő orgona-készítőnek gyarló műve, melynek hiányai többszöri javítás által sem lettek pótolva. — Szerencsés fekvésénél fogva, a város közepén, valamint rendkívüli tisztasága miatt e szentély Nyitrának leglátogatottabb egyháza; hol az oltár-egylet, ünnepélyes szentségkitételével összekötött havi isteni tisztelete, a Mária havi ajtosság, s a nagybójtai szentbeszéd tartanak. A templom alatt tágas, oszlopokon nyugvó és oltárral ellátott sírbolt van, mely az elhalt testvérek utolsó nyughelyéül szolgál.

Szent Mihály egyházáról, mint plebánia-templomról, néhány szóval már megemlékeztünk, és nincs is több multjára vonatkozó biztos adatunk. A ferencrendiek zárdatemplomáról olvas-

suk, hogy az 1320-ik évben, vagy a következő év elején leégett.⁴ Ugyanazon sorsban részesült-e akkor közelségénél fogva szent Mihály temploma is? valószínű, de nem bizonyos. 1621-ik évben még jó karban lehetett, mivel Somogyi Barna nyitrai polgár Zsigmond és Keresztelők János kanonokok előtt tett végrendeletében javára 50 ftoft hagyományozott és sírboltjába eltemet-tetni kívánt.⁵ De hogy 1636-ban már romokban hevert, azt Dobrossay Endre kanonoknak ugyan-azon évben kelt végrendeletéből tudjuk, aki helyre-állítására 10 ftoft hagyott.⁶ Helyreállították-e akkor? kétes; mert az 1732-ik évi egyházi vizsgálat alkalmával helyén csak temető létezett, a templomra pedig már alig emlékeztek vissza.⁷ Végre 1739-ik évben találkozott egy nemes szívű férfiú, kit már a Boldogasszony kövesdhegyi egyháza iránt tanúsított bőkezűségéről ismerünk, Brezovics Lukács nyitrai polgár, ki vallásos ne-jével Vajer Katalinnal a templom régi helyén kápolnát épített és annak fentartására 200 ftoft alapítványt tett.⁸ E vagyonos és tekintélyes férfiú, kit polgártársainak bizalma 1731-ik évtől kezdve 1747-ig háromszor választott meg Nyitra város bírájává,⁹ későbbben annyira elszegényedett, hogy kénytelen volt Gusztinyi János püspöknél az említett alapítványi összeg visszatérítéseért esedezni, mely kérésének, tekintve érdemeit és önhibáján kívüli inséges állapotát, hely is adatott. Ezen időtől fogva sz. Mihály egyháza többnyire csak kápolnának nevezetik, annak jelöl, hogy a régi templomának kisebb méretében épült. Oltára csak egy van, sz. Mihály főangyal képével, s a plebánia templom távolsága miatt itt végeztetnek mai napig is a keresztelések és esketések és itt tartatik, betegek ellátása céljából, az oltári szentség is; továbbá az irgalmas testvérek egyházának megnyitásaig ide jártak szent misére és gyónásra az elemi fiúiskola tanulói, itt tartattak a vasárnap-délutáni hitoktatások s egy ideig a német szent-beszédek stb.

Kluch József püspök 1826-ik évben a kápolnát újonnan befödette, a rozoga fa-tornyocska helyett pedig újat készíttetett. Legújában 1894-ben mélt. és főt. Bende Imre püspök úr költségén lett kívül-belül megújítva és hét nyitrai buzgó katolikus család által színes ablakokkal díszítve. Ez alkalommal az alacsony, nedves s az épület szimmetriáját zavaró sekrestye eltávolított; a kápolna padlójának felbontásakor pedig egy sírboltra és abban 30 egymás fölé és mellé rakott fakoporsóra akadtak a munkások; az utolsó 1771-ik évben került oda. E sírboltot az 1828-ik évi visitatio canonica nem említi.¹⁰

Szent István király temploma Párutca egyik, térnek alig nevezhető, szeles utcája közepén, házaktól körülvéve áll, s ez okból a multban gyakran a lángok martalekja lett. Csak kuriozum gyanánt említem, hogy a hagyomány e minden tekintetben jelentéktelen templomot is szent István király idejéből származtatja. Az 1688-ik évi visitatio alkalmával nem csak Párutca kirabolt, üres házai, hanem templomának ég felé meredő pusztá falai is hirdették a törökök és Thököly Imre csapatainak adáz rombolását; csak harangját mentették meg, mely szent Jakab templomába vitetett. — 1720-ik év körül Mattyasovszky Ferenc, helyettes alispán kegyes adományokból helyreállította Csak egyszer évenként tartatik benne ünnepélyes isteni tisztelet: sz. István király napján. Legújában a templom pénzéből helyreállított. — A párutcai temetőn, a mostani Rákóczy-domb alatt, 1743-ik évben, Blasskovits Endre közbirtokos kised kápolnát épített, mely azonban idő multával elhanyagoltván, 1808-ik évben, már-már dűledező félben, lebontott.¹¹ — A párutcai „Südö“-nek nevezett szőlőhegyen 1763. óta sz. Orbán kápolnája létezik, melynek fentartására magokat a közbirtokosok ugyanazon évben kiadott okiratban kötelezték.¹²

A Telegdy-utcában létező szegények-házában (Xenodochium), melynek alapítása a 17-ik

századba nyulik vissza, és némelyek által Szenté Bálint alnádornak, ki arra 1000 ftot ajánlott fel, mások által pedig Zsembery Istvánnak tulajdonítottatik, szent József tiszteletére szentelt kápolna volt, melyet 1791-ben Fuchs Ferenc püspök, a házzal együtt majdnem egészen újból felépített. E régi épület az utcai kövezet színvonalának emelése által majdnem az ablakokig föld alá jutván és rongált állapotánál fogva lakhatlanná válva, 1888-ban lebontatták; melynek helyébe Roskoványi Ágoston püspök díszes és tágas emeletes házat emelt, az alacsony és nedves kápolnát pedig teljesen átalakította. Ezen új épületben nem csak az alapítványos tiz ispotályos, hanem más elagott szegény nők és árva gyermekek is nyertek menedéket, kiknek eltartásáról a nyitrai keresztény nőegylet gondoskodik; Bende Imre püspök ő méltóságának kegyéből pedig 40 szegény tanuló nyer ugyanott élelmezést. Az intézet vezetése a páli sz. Vincéről nevezett irgalmas testvérekre bízott.

A városi temetőben 1850-ik évben özvegy hanzlikfalvi Vagyon Lucia csinos kápolnát építtetett, melynek sírboltjában férje, Vagyon Antalnak tetemei nyugszanak. Oltárképét, mely a sírjából feltámadó Üdvözítőt ábrázolja, világhírű egyházi festőművésznünk: Szoldatits Ferenc pályája kezdetén festette.

Az új megyei kórház csinos és eléggé tágas (Bizony szűk az, nagyon is szűk. Szerk.) kápolnáját 1894-ik évi június 29-én áldotta meg mélt. és főtiszt. Bende Imre püspök úr Boldogs. Szűz Mária, mint a betegek gyógyítója, és sz. Imre herceg tiszteletére.¹³ A kórháznak 1852-ik év óta Palugyay Imre püspök alapítványából saját — sz. ferencrendi — lelkésze van, a betegek ápolását pedig a sz. Vincéről nevezett irgalmas testvérek végzik.¹⁴

A csermányi és zabori szőlőhegyen sz. Orbán pápa és vértanú tiszteletére kápolnák léteznek, melyekbe a szentnek ünnepéhez legközelebb eső két vasárnapon az alsó városi plebánia-templomból körmenet vezetetik. A zabori kápolna 1874-ben Feleki Rezső, Nyitra-város akkori polgármesterének kezdeményezésére, közadakozásból, melyhez ő maga legnagyobb összeggel járult, helyreállított és kibővített; 1898-ban pedig kifestetett és új díszes oltárral ellátott.

(Folyt. köv.)

¹ Vurum Jos. Eppi Visit. Can. Paroch. inf. Civit. Nitr. 1828. — Szent László templomát a piaristák építtették, néhány nagylelkű jöltező, névszerint Matyasovszky László, Szörényi László, Gusztinyi János püspökök és gyakori gf. Grassalkovich Antal hozzájárulásával. B5 leírását

1. dr. Csász Imre, A kegyes tanító rendiek Nyitrán. 238—254. l.

² Religio. 1854. II. 207. l. — U. o. 1856. II. 321. l.

³ U. o. 1861. II. 212. l.

⁴ Fejér. C. D. VII. 7. 136.

⁵ Ny. kápt. levtr. Prot. 56. fol. 62.

⁶ Adalékok. 215. l.

⁷ „Ubi olim dicitur fuisse exstructa ecclesia parochialis.” Visit. C. Lad. Erdődy. p. 4.

⁸ Nyitr. kápt. levtr. Prot. 102. fol. 65. Nevét hol Brezovics-, hol Bezrovicsnak írják; véleményem szerint az előbbi helyesebb, mert a tót „Brez“ szóból származtatható, és ezen alakban fordul elő leggyakrabban a káptalani levéltár jegyzőkönyveiben.

⁹ Dr. Nagy József. Nyitrai Megyei Helyírása. 3. füz. 113. lap.

¹⁰ Nyitrai Megyei Szemle. 1894. 30. és 50. szám.

¹¹ Vurum Jos. Visit. Canon. Par. inf. Civit. Nitr. 1828.

¹² Egyházm. levtr. fasc. 484. n. 7.

¹³ Nyitrai Megyei Szemle. 1894. 27. sz.

¹⁴ Az újabb több pavillon építésével megnagyobbított kórház leírását l. dr. Biringer Ferenc: A nyitrai vármegyei kórház emlékkönyve. 1894. c. munkájában.

Alapított 1869-ben.

NYITRAI NÉPBANK

mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett, leszámítol váltókat, betéti könyvecskéket; kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamatláb és szabott ügyvédi díjak mellett amortizációra különböző tervekben; előleget ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek, részvények- és másnemű értékpapírokra; elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfolyamban; felvilágosítással szolgál és mindennemű megbízást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási ügyekről.

Az igazgatóság.

Székháza Városháztér 3. sz.

Diszes temetkezési vállalat, első hazai ércporsó gyári raktárral.

Üzleti helyiség: **Hid-utca 1. szám. NYITRÁN** Lakás: **Kalmár-utca 13. szám.**

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönségnek szíves tudomására hozni, hogy az eddig Bengyák István által vezetett

temetkezési vállalatot

Gebauer Károly ur. első hazai ércporsó gyáros raktárát Nyitrán átvettem és saját cégem alatt vezetni fogom.

Miután minden e szakmába vágó díszes felszereléssel rendelkezem, azon helyzetben vagyok, hogy a tisztelt gyászoló közönséget legjutányosabb árban szolgálhatom ki minden, a legdiszesebb temetésekhez is, tartozó árakkal. Ezen körülményt felhasználva, 2 díszes gyászkocsit is átvettem; egy dísz üveges gyászkoocsit és egy díszes kék kocsit fiataloknak s azt a gyászoló feleknek úgy helyben, mint vidéken bármikor rendelkezésre bocsáthatom.

Raktáron tartok állandóan dús választékban első hazai gyártmányú különféle ércporsókat a legegyszerűbbtől a le gúnombbig, fakoporsókat, szemfedeleket, koszorúkat nagy választékban, szalagokat és így teljes temetéseket kocsival vagy a nélkül, úgy helyben, mint vidéken rendezhetek, és ezeket a legolcsóbb árban számíthatom. — Elvállalom kápolnák, termek, szobák behuzását fekete posztóval, ravatalok felállítását, hullák elszállítását, gyász testőrök és portások felállítását, szóval minden e szakmába vágó dolgok elintézését a legolcsóbb gyári árban.

A gyászoló közönség szíves pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Szabó Imre,

nyitrai temetkezési vállalata.

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23—24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül

Ré z g á l i c o t

(98—99%)

elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ mütrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Jó és olcsó órák
3 évi írásban kiállított jótállással
küld magánosok részére

Konrád János
óragyár és aranyeműek kiviteléi háza
Brüx-ben (Csehország)

Jó nickel-remontoir-óra 3 fnt 75 kr
Valódi ezüst-rem.-óra 5 fnt 80 kr
Valódi ezüst lánc 1 fnt 20 kr
Nickel ébresztő óra 1 fnt 95 kr

Cégem a császári és kir. sassal
van kitüntetve, több kiállításon arany
és ezüst érmekkel lón kitüntetve és
ezekre menő elismerő levelekkel
rendelkezik. (22-53)

Képes árjegyzéket bérmentve küldök ingyen.

SZŐLŐ-KERT

szép terméssel együtt
Nyitrán, Szarkahegy 17. szám alatt eladó.

A szőlő a legjobb karban van és helyiségei:
két szoba, konyha, présház és kamra, szép, ké-
nyelmes pincevel.

Ára megtudható: **Borsiczky Rezsónél.**

Az 1896-iki erzedéves, az 1897-iki hamburgi és az
1900-iki párisi világkiállításon kitüntetve.

Leginomabb
hegyi ojtvány-
Csemege
→ **Szőlőt,**
francia fajokban,
édeset és szagosat.

— 5 kilós kosarakban —
gondosan csomagolva minden posta-állomásra
mérsékelt áron szállítok,
valamint
* **üres szőlőkosarak** *
is nálam beszerezhetők.

PÉCS EDE
fűszer, csemege, bor és ásványvízkereskedő
NYITRÁN.

Nyitrán az Erzsébet-ut 33. sz. alatti

→ **sarok-ház** ←

szabad kézből eladó.

Jelentkezni lehet Venczell János
asztalos-mester urnál Felső-város.

Aki jó, tartós és elegáns
ezipót
akar venni
iskolába járó gyermekei
számára,
az forduljon bizalommal

Sulgan András
czipész-üzletébe
Nyitrán, Vármegye-utca II. sz.
hol mindennemű saját készítményű
lábbelik urak, hölgyek és gyer-
mekék részére dús választékban min-
dig raktáron vannak.

„Védjegy.”

A római, ostendei, londoni
és párisi kiállításokon arany-
éremmel, díszkeresztrel és dísz-
oklevéllel kitüntetve.

FERENCZ

pálinka (sósorszesz)

Vértés gyógyszerész
főle

használatban a leghatásosabb. —
Feltétlen tisztasága következté-
ben úgy külső, mint belső hasz-
nálatra mindenekelőtt legjobban
alkalmas, különösen is a most
annyira kedvelt gyúrómodszere
(massage). Kitűnő sikerrel hasz-
nálatátik köszvény, csúsz, meghú-
lések ellen, benuások, ficamok-
nál, gyulladás és kelésnél, to-
vábbá a fejbőr erősítésére, vala-
mint a száj tisztítására; belső-
leg gyomor-göres, rosszullét, fej-
fájás stb. ellen. Katonáknak,
vadászoknak, turistáknak, levél-
hordóknak s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen.
Valódi csak a mellékelt **védjeggyel.** — Egy üveg
30 fillér, 1 és 2 korona. Kapható: *gyógyszertárakban,*
drogueriákban, fűszerkereskedésekben. — Nyitrán: *Cser-*
nyák R. és Einsinger József és társa uraknál, általában
ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, vala-
mint közvetlen: 37-50

Vértés L. Sas-gyógyszertárában, Lugoson.

Egyedül valódi angol
Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA.

ICH DIEN
Allein echter Balsam
aus der Schutzengel-Asche
des
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva. — Az üvegek felszerelése a keresk.
törvény mintavédelme alatt áll. — E balsam belsőleg és külsőleg használható. Ez 1. Utol-
érhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotában, enyhíti a
hurutot, csillapítja a váladékot, véget vett a fájdalmas köhögésnek s kigyógyítja a legre-
gibb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál.
3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglehetően gyógyítja a gyomor s a bélbetegségeket és
szaggatást a testben. 5. Szelíden mozdítja elő a székélést s a vér tisztulását, megtisztítja
a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az étvágyat s az
emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájröhadáskor s
általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbőgést, a szájnak s a gyomornak
bűzét. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, or-
bánc, kiütés, varrak, megtagyott s megégetett tagokra, ráh, fekély s bőrduzzadás és repe-
des stb. esetében, megszünteti a fejtájt, zúgást, szaggatást, köszvényt, fűlfájdalmat stb.
Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apáca védjegyre. Hamisítástól legjobban
megóv az, ha közvetlenül tőlem, gyáramból rendelnek eredeti szob. cartonokban. Ausztria s
Magyarországon minden postáállomásra bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 K. Bosznia és Herzegovina részére
4-60 K. Kevesebb nem küldetik széjjel. Székküldés előrefizetés v. előleg beküldése mellett.

Miért szenved ön? Holott mindenféle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem
mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást, valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Czentifolia-kenőcs

használatánál rendkívül jó hatású a sebek gyógyulásánál, valamint a fájdalmak enyhítésénél utolérhetlen. A valódi
zentifolium kenőcs alkalmazható a gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mell keményedése,
a tej elapadásának, az orbáncnak eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások,
dagadt labak és csontpedéseknél, vágás, szúrás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.
üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál, mindenféle daganat, kinövés, képződmény, karbunkulus és
ráknál, végre pokolvar, körömféreg, körömgülyés, a lábnek járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés
okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torordaganat, meggyült vér, fülzúgás stb. stb.
eseteiben. — A szállítás kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, posta-
szállítási díjjal együtt 3 K 50 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy
óvakodjék a hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyeljen, hogy a tégelybe be van-e az apáca védjegye
és cégem: **Thierry (Adolf) Limited** gyógytára az „Orangyalhoz” Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban felülmúlhatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél
régibb, annál értékesebb és hathatósabb, nem art sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használha-
tók. Majdnem minden esetben segítenek és eredménnyel járnak. legalább az orvos érkeztéig, természetesen nem
szabad hamisítványokat vagy hasonlót feldicsért érték és hatáskülső ügyvezett pótszerket venni, melyekért a
pénzt haszontalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olcsó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan
világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol
olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkte és címezzük:

Thierry (Adolf) Limited „Orangyal-gyógyszertár” Pregrada
(Rohitsch-Sauerbrunn mellett.)
Közp. raktár Budapesten TÖRÖK J. — Zágrábban MITTELBACH S. — Bécsben BRADY L.
gyógytárakban.
(23-52)

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mászt nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.